

POSTANOWIENIE

Dnia 22 stycznia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Przemysław Kalinowski (przewodniczący)

SSN Michał Laskowski (sprawozdawca)

SSN Jacek Sobczak

w sprawie **T. J.**

skazanego z art. 224 § 2 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie z art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 22 stycznia 2014 r.,

kasacji, wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich na korzyść skazanego od postanowienia Sądu Rejonowego w O.

z dnia 22 września 2004 r.,

postanawia

1. uchylić zaskarżone postanowienie i na podstawie art. 15 § 1 k.k.w., wobec zatarcia skazania, umorzyć postępowanie wykonawcze w sprawie Sądu Rejonowego w O. zakończonej wyrokiem z dnia 6 listopada 2000 r.,

2. wydatkami poniesionymi w toku postępowania kasacyjnego obciążyć Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

T. J. skazany został wyrokiem Sądu Rejonowego w O. z dnia 6 listopada 2000 r., za przestępstwo z art. 224 § 1 k.k. na karę 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 5 lat próby. Wyrok ten uprawomocnił się z dniem 28 marca 2001 r. po utrzymaniu go w mocy przez Sąd Okręgowy w O.

Postanowieniem z dnia 22 września 2004 r. Sąd Rejonowy w O. na podstawie art. 75 § 2 k.k. zarządził wykonanie warunkowo zawieszanej kary 2 lat pozbawienia wolności, uzasadniając to rażącym naruszeniem przez skazanego w okresie próby porządku prawnego, w szczególności popełnieniem przez niego przestępstwa, które nie było podobnym przestępstwem umyślnym, o którym mowa w art. 75 § 1 k.k.

Postanowienie to zaskarżone zostało kasacją przez Rzecznika Praw Obywatelskich. Zaskarżył on postanowienie w całości na korzyść skazanego T. J. i zarzucił postanowieniu rażące naruszenie prawa procesowego, to jest art. 22 § 1 k.k.w. w zw. z art. 178 § 2 k.k.w., mające istotny wpływ na treść orzeczenia, polegające na zarządzeniu wykonania warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności – bez wysłuchania skazanego, który nie został zawiadomiony o terminie posiedzenia, co w konsekwencji stanowiło naruszenie jego prawa do obrony w postępowaniu wykonawczym.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia Sądu Rejonowego w O. i umorzenie postępowania wykonawczego, na podstawie art. 15 § 1 k.k.w., wobec zatarcia skazania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Rzecznika Praw Obywatelskich jest zasadna w stopniu oczywistym co pozwala na jej rozpoznanie i uwzględnienie na posiedzeniu wyznaczonym na podstawie art. 535 § 3 k.p.k. W trakcie postępowania w sprawie zarządzenia wykonania warunkowo zawieszanej kary 2 lat pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego z dnia 6 listopada 2000 r., skazany T. J. był pozbawiony wolności. Zawiadomienie o terminie posiedzenia w przedmiotowej sprawie wysłano skazanemu do Zakładu Karnego w I. Zawiadomienie to nie zostało jednak doręczone wobec tego, że skazany został przetransportowany do Zakładu Karnego w S., o czym powiadomiono wysyłający zawiadomienie Sąd Rejonowy w O. W tej sytuacji sąd ten wysłał skazanemu zawiadomienie o terminie posiedzenia do Zakładu Karnego w S. Tymczasem skazany T. J. przetransportowany został do kolejnego zakładu karnego, tym razem w B. Do tego zakładu nie przesłano już zawiadomienia o terminie posiedzenia, a w protokole posiedzenia z dnia 22

września 2004 r. odnotowano, że skazany nie został powiadomiony o terminie (k. 291 akt Sądu Rejonowego w O.).

Przepis art. 22 § 1 k.k.w. wprowadza obowiązek każdorazowego zawiadamiania skazanego o terminie i celu posiedzenia. Przepis ten rozszerzył możliwości bezpośredniego udziału skazanego w posiedzeniu sądu. Jest to równocześnie jeden z przepisów kodeksu karnego wykonawczego, który przewiduje równouprawnienie stron w postępowaniu wykonawczym i umożliwia realizację w tym stadium postępowania podstawowych zasad procesu karnego, to jest zasady bezpośredniości, zasady kontrykcyjności oraz zasad ustności i prawa do obrony. Brak zawiadomienia skazanego o terminie posiedzenia jest z reguły uchybieniem procesowym, które może mieć wpływ na treść orzeczenia. Skazany pozbawiony zostaje bowiem prawa do osobistej obrony, a także prawa do ewentualnego ustanowienia obrońcy w celu realizowania jego prawa do obrony w sytuacji, w której nie brałby udziału w posiedzeniu, co zgodnie z art. 22 § 1 k.k.w. nie wstrzymuje rozpoznania sprawy (zob. Z. Hołda, K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Gdańsk 2005, s. 154-155).

W sprawie skazanego T. J. przedmiotem rozważań sądu w toku posiedzenia w dniu 22 września 2004 r. była kwestia zarządzenia warunkowo zawieszanej kary na podstawie art. 75 § 2 k.k. Przepis ten przewiduje możliwość zarządzenia wykonania warunkowo zawieszanej kary, jeżeli skazany w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, w szczególności gdy popełnił inne przestępstwo niż określone w art. 75 § 1 k.k. Przestępstwo określone w art. 75 § 1 k.k. to umyślne przestępstwo, za które orzeczono karę pozbawienia wolności, podobne do tego, za które orzeczono karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Udział skazanego lub ewentualnie jego obrońcy w posiedzeniu Sądu Rejonowego w dniu 22 września 2004 r. miał o tyle istotne znaczenie, że ewentualne zarządzenie warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności miało charakter fakultatywny i w przypadku zapewnienia skazanemu możliwości realizacji prawa do obrony mogło dojść do przekonania sądu o braku podstaw do zarządzenia wykonania kary. Tej choćby hipotetycznej szansy, jak i w ogóle prawa do obrony pozbawiony został skazany T. J. przez niezawiadomienie go o terminie posiedzenia.

Zwrócić należy nadto uwagę na treść art. 178 § 2 k.k.w.; przepis ten zapewnia skazanemu prawo do udziału w posiedzeniu w przedmiocie zarządzenia wykonania kary. Co więcej z redakcji art. 178 § 2 k.k.w. wynika, że w przypadku, w którym przedmiotem rozważań sądu jest fakultatywne zarządzenie wykonania kary regułą powinno być wysłuchanie skazanego lub jego obrońcy. Wyjaśnienia skazanego złożone przed sądem w toku postępowania wykonawczego stanowią pełnowartościowy dowód i ich kształt może decydować o potrzebie lub braku potrzeby zarządzenia wykonania warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności na podstawie art. 75 § 2 k.k. Oznacza to, że sąd ma nie tylko zgodnie z art. 22 § 1 k.k.w. obowiązek zawiadomienia skazanego o terminie posiedzenia, ale także, że w wypadku jego niestawiennictwa i niestawiennictwa obrońcy, powinien szczególnie ostrożnie korzystać z reguły, w myśl której niestawiennictwo skazanego lub jego obrońcy nie tamuje rozpoznania sprawy. Rozważyć należy w takich sytuacjach potrzebę skorzystania z możliwości sprowadzenia skazanego (art. 23 § 1 k.k.w.), przesłuchania go przez sąd wezwany (art. 23 § 2 k.k.w.) lub (art. 23 § 3 k.k.w.) odbycia posiedzenia w zakładzie karnym, w którym skazany przebywa (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2009 r., IV KK 165/09, OSNKW z 2009 r., z. 11, poz. 96 oraz Z. Hołda, K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Gdańsk 2005, s. 592-593). W żadnym jednak razie nie można prowadzić postępowania i orzekać o zarządzeniu wykonania kary w sytuacji, w której skazany w ogóle nie został powiadomiony o terminie i celu posiedzenia i to także wtedy, gdy w ocenie sądu zarządzenie wykonania kary jawi się jako oczywiste.

W tym stanie rzeczy zarzut kasacji Rzecznika Praw Obywatelskich uznany został za w pełni zasadny i konieczne stało się uchylenie zaskarżonego kasacją postanowienia. Wobec faktu, że okres próby wyznaczony w wyroku Sądu Rejonowego w O. z dnia 6 listopada 2000 r. zakończył się w dniu 28 marca 2006 r., a kolejne 6 miesięcy, o których mowa w art. 76 § 1 k.k. upłynęło z dniem 28 września 2006 r. doszło zgodnie z tym przepisem do zatarcia skazania. W tej sytuacji konieczne okazało się umorzenie na podstawie art. 15 § 1 k.k.w. wobec skazanego T. J. postępowania wykonawczego w sprawie Sądu Rejonowego w O. zakończonej wyrokiem z dnia 6 listopada 2000 r.

